

#18

FIEDLER Ferenc

FIEDLER FERENC (1921-2001)

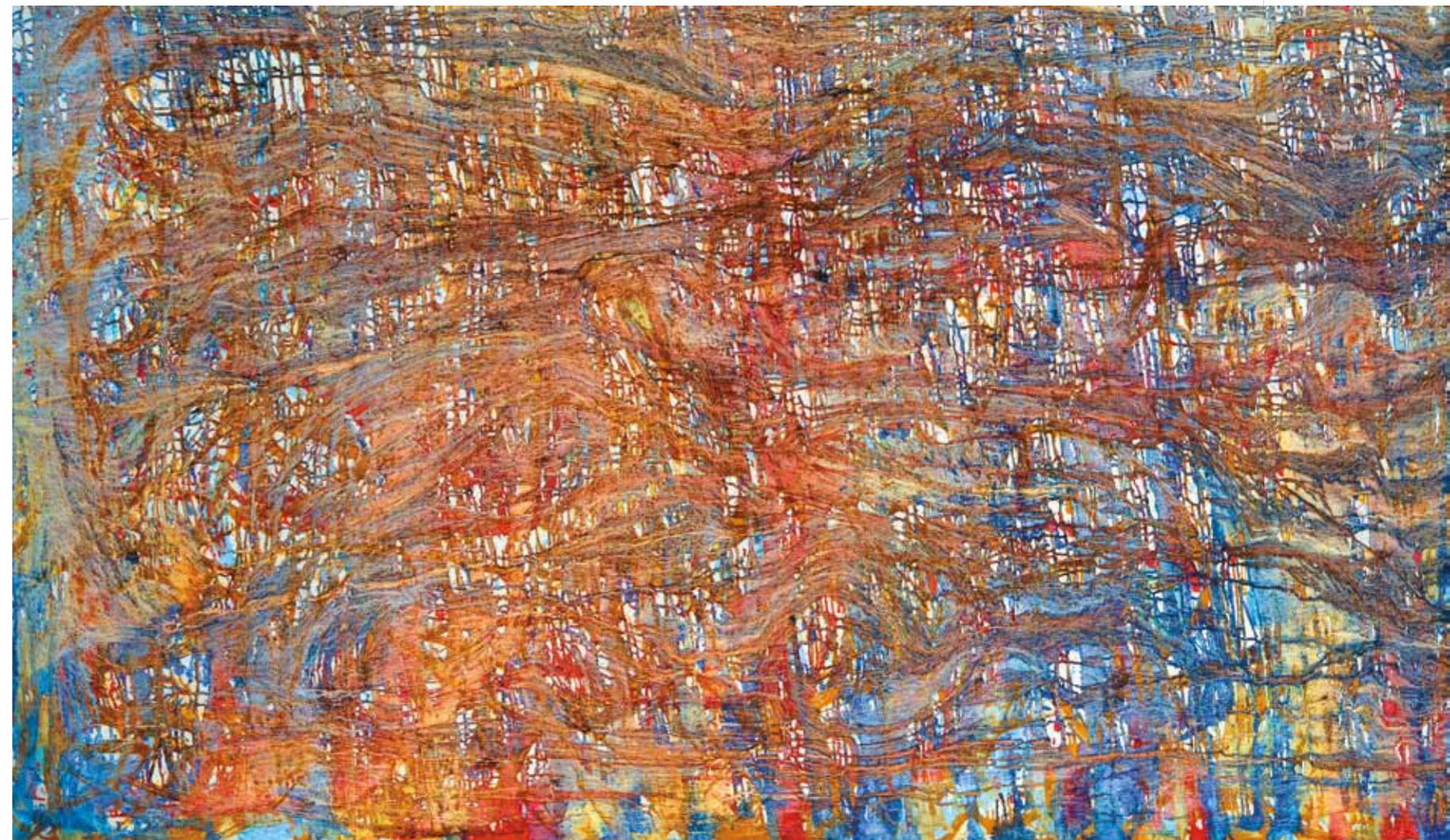
Cím nélkül | Untitled, 1964

Olaj, vászon | Oil on canvas, 195x114 cm
Hátoldalon | On the reverse: 1964/65

Kezdő ár | Starting price: 5 000 000 Ft | 13 699 EUR
Becsérték: 8 000 000 - 12 000 000 Ft
Estimate: 21 918 - 32 877 EUR

PROVENIENCIA | PROVENANCE:
| a művész hagyatékából | from the artist's legacy

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:
| François Fiedler - Képpraxisok 2.
Műcsarnok, Budapest, 2019. december 4. - 2020. február 2.

1. Hantai Simon és Fiedler Ferenc
a Maeght Galéria előtt, 1949

2. Fentről (balról jobbra): Josep Luis Sert, Fiedler Ferenc, Pol Bury,
Pablo Palazuelo, Pili Chillida, Eduardo Chillida, Alexander Calder,
Agui Ubac, Pilar Miró, Marguerite Maeght Aimé Maeght, Raoul Ubac
és Jean Bazin a Maeght Alapítvány lépcsőjén, 1974

Francois Fiedler (1921-2001) kavargó színekből összeálló festménye a Franciaországban világhírűvé vált magyar művész legtermékenyebb időszakában készült, és kiválóan tárja fel sajátos szemléletmódját és technikai találmányosságát, amelyben egyértelműen sejlik fel Jackson Pollock közvetlen hatása is. Ez természetesen nem véletlen, mint ahogy az sem, hogy Fiedler volt az egyetlen európai festő, akit a Pollock születésének 100. évfordulójára nyitott nagyszabású tárlaton 2012-ben New Yorkban kiállítottak.

Fiedler a második „Párizsi Iskola” tagjaival együtt előremutató szerepet játszott a második világháborút követő évtizedekben lezajló absztrakt fordulat kialakulásában, amely erőteljesen átrajzolta az európai és amerikai művészet látásmódját és ízlését az 1950-es és '60-as években. Egyik korai képét egy keretező kirakatóban fedezte fel Joan Miró. Ő nevezte el később Fiedlert „a fények festőjének” és mutatta be a párizsi művészeti világ olyan élvonalbeli alkotóinak, mint Chagall vagy Braque, akiket elsősorban Aimé Maeght galériájára képviselt. Már fiatalon Kandinszkijjal együtt szerepelt a Galerie Maeght egyik kiállításán, és „kreatív csendben” együtt alkotott Alberto Giacomettiel is. A párizsi és a nemzetközi művészvilág elismert festőjeként Fiedler élete végéig hűséges maradt az őt egykor felkaroló Maeght galériához, amely igyekezett a szerződött művészei között is baráti-családias légkört kialakítani. Ennek köszönhetően a 20. század második felében a magyar festőként indult Fiedler állandó kiállítótársa lett olyan művészeknek, mint Joan Miró, Alberto Giacometti, Georges Braque, Alexander Calder, Marc Chagall, Eduardo Chillida, vagy Fernand Léger. Magyarországon azonban csak 1990 után kezdték igazán megismerni, a hazai közönségnek újra fel kellett fedeznie azt a művészt, akire egyszer már felfigyeltek.

A művész Fiedler Ferenc néven született Kassán 1921 februárjában, majd gyermekkorát Nyíregyházán töltötte, ahová a család az új trianoni határok meghúzását követően költözött. Betegségek következtében sok időt kellett otthon töltenie, talán ez is hozzájárult elmélyülésre és művészi tevékenységre való fogékonyságának kialakulásához. Már

általános iskolás éve alatt kiválóan bánt az olajfestékekkel, igazi csodagyereknek tartották, akire az újságok is felfigyeltek, hiszen felnőtt művészekkel együtt állított ki a Benczúr Kör tárlatán. Korán magáévá tette a reneszánsz elsősorban Caravaggio-ra emlékeztető festői eszközeit és stílusát, tökéletesen festett és másolt portrékat is, mint például Mányoki Ádám közismert Rákóczi-portróját. Történelmi és kortársakat ábrázoló arcképei – Horthy Miklóst is megfestette – a '30-as évek magyar közhivatalaiban reprezentatív helyekre kerültek. 1939-ben egy Cleveland-ben rendezett nemzetközi versenyen is díjazták, és őt érték fel egy kassai templomi oltárkép elkészítésére is. A Képzőművészeti Főiskola festő szakán Szőnyi István lett a mestere, aki hamar tanáregédjévé is fogadta. Együtt tanult a később szintén Párizsban befutó Reigl Judittal és Hantai Simonnal, akikkel a világháború éveitől kezdve ki is állították Budapesten. A barátságot kötő festők több társukkal egyetemben egymás után megkapták a Római Magyar Akadémia ösztöndíját 1947 és 1949 között, majd ki franciaországi ösztöndíjjal, ki közvetlenül már a kiépülő kommunista rendszer elől menekülve 1950-ig mindannyian Párizsba kerültek, és váltak az akkor induló tasizmus, gesztusfestészet, illetve lírai absztrakció mestereivé.

Reigllel és Hantaival ellentétben Fiedler nem tett kitérőt az 1950-es évek elején-közepén a kései szürrealizmus irányába, hanem az elsők között felfedezve az amerikai Jackson Pollock-féle csepegtetéses-fröcsköléses (dripping) technika által lehetővé tett új kifejezőmódot, soha többet nem készített figurális ábrázolást. Azonban amíg Pollocknál az alkotás megmaradt kétdimenziós színrobbanásnak, amely a néző által is kivehető sík háttérre impulzíván felvitt festékfoltokból áll – ezt különösen a *Number...* sorozatának darabjain láthatjuk – Fiedler ennél tovább ment: absztrakt képeinek vastagon felépített faktúrája saját térbeli-anyagi dimenziót ad festményeinek. Az aukción bemutatott képén is jól megfigyelhetőek azok az általa kidolgozott sajátos technikai folyamatok, amelyek teljesen eltűntetik az eredeti vásznat. A vásznon kizárólag a fizikai törvényeknek engedelmessé váló festékanyagok megszilárdult áramlását és összeragadását látjuk. A festékek felvitele előtt a vásznat vastag gipszréteggel

alapozza, ezáltal egy repedezésekkel és kéregszerű mintázatokkal teli sajátos domborzatot hoz létre, amely sajátos mélységi erőként befolyásolja az egymásra kerülő festékrétegek áramlását a képfelületen. Absztrakt fordulatát követően Fiedler nem használt többé sem palettát, sem ecsetet. Ezeket hátráltató eszköznek és a festés fölösleges lépésének tartotta. A festékeket egyenesen a tubusokból vitte fel a képre, majd kente el többféle eszközzel. Legtöbb képére olyan sok réteget épít fel, hogy szinte lehetetlen utólag meghatározni, pontosan milyen is lehetett az első színréteg.

A festékanyagok egymásba olvasztásának már-már költői imádata mellett a képet a művész tudatosan alakítja. A megszáradó rétegeket késsel vagy más kemény eszközzel kaparja, vakarja, bontja vissza, mintha sebeket ejtne. Az így születő erős kontrasztban feltáruló belső-alsó színek csillogó világító, titokzatos írásjelnek tűnnek és bizonytalanságban hagyják a festmény nézőjét. Az önálló sztratigráfiával bíró képek felszínén csak a sejtések szintjén érzékeljük a mélyben fekvő színek derengését, amelyre Miró korábban idézett mondatában utalt. Festményein nincsen semmiféle középpont, tengely, vagy hierarchia, a művész az egész vásznat egyenrangú felületként használva kényszeríti a nézőt a teljes képtér feltérképezésére. A kiállított festményen a lágyan hullámzó színes tajtékok zeneisége szintén nem véletlen, hiszen alkotás közben rendszeresen szólt Fiedlernél klasszikus és kortárs zene.

Fiedler képeinek egyik közös vonása, hogy alig hasonlítanak egymásra, mindegyik önálló fizikai-festészeti kísérlet. Minden egyes képe egy-egy külön elmélyült alkotófolyamat végét jelzi, azt a pillanatot rögzítve, amikor a festményt a művész késznek érezve lezárta. Életművén belül különálló stílusokat nem, de tágan értelmezett tendenciákat meg tudunk figyelni. Az 1950-es években inkább a sötét tónusú földszínekkel, barnákkal, fekete és szürke festékekkel kísérletezett, míg a '60-as évektől kezdve egyre több melegebb és élénkebb színt látunk áramlani képeinek felsőbb rétegeiben is. A jelenleg kiállított kép ez utóbbiak közé tartozik, míg az előbbieket párhuzamait Pollock *Ősi ritmus (Autumn Rythm)*, illetve a *Number 5, 30 és 31* című festményein fedezhetjük fel. Az

aukción szereplő alkotás lágyabb, lazúrosabb színkezelésében Rothko és Tobey kifinomultabb képi világhoz is közelít.

A természeti erők nem csak a gipszes alapozásra felhordott festékek áramlását befolyásolják: Fiedler absztrakt képeit a természet teljes bevonásával készítette el. Ha tehette a szabadban alkotott, ezáltal minden időjárási jelenség hozzájárult a mű születéséhez: a lefektetett képet átnedvesítő nedves föld, a szél, a fagy, a napsütés és az eső is. Fiedler egyedülálló ebben a *plein air* absztrakcióban, amely úgy válik tájképpé, hogy a természetet egy pillanattal sem kívánja utánozni. Ami számít, az nem a szem által érzékelt geometrikus formák vonalakkal történő imitációja, hanem a kozmosz erőinek és ritmusának generatív kódolása a festői alkotásban. Fiedler festményei az alkotói elmélyülésből eredve hozzák létre az univerzum lenyomatát. Nem véletlen, hogy a 21. századi néző a képeken párhuzamokat fedez fel a Földet a magasból megörökítő műhold- és légifelvételekkel, annak ellenére, hogy a festő számára fontosabb inspirációt jelentettek az őskori művészet emlékei, különösen a természet és az ember harmóniáját számára megtestesítő lascaux-i barlangrajzok.

Fiedler szerint az igazi kép a vászon és az ember szeme között van, és a mi feladatunk, hogy a befogadásra időt és türelmet szánjunk. Önreflexió és kontempláció nélkül nincsen művészi befogadás. Pontosán ezért nem is adott címet legtöbb absztrakt alkotásának, hogy egyáltalán ne befolyásolja képeinek nézőjét. A legjobb, amit tehetünk, hogy hagyjuk a képet szabadon hatni az elménkre. Magánkollekciók mellett számos rangos múzeumban megtalálhatjuk Fiedler képeit, köztük a New York-i Guggenheim Múzeum, a Pollock-Krasner House és a párizsi Musée d'Art Moderne-Centre Georges Pompidou gyűjteményében. Ezen felül svájci és ausztrál múzeumok, illetve a Magyar Nemzeti Galéria – Szépművészeti Múzeum is rendelkezik műveivel.

Párizs és Budapest mellett már életében számos műve megjelent többek között Zürich, New York, Milánó, Nantes, Berlin egyéni és csoportos kiállításain, aukcióin is. Magyarországon a Kálmán Maklár Fine Arts és a Múcsarnok mutatta be Francois Fiedler életművét több egymást követő kiállításon.

ANTALFFY PÉTER történeisz

3. Jackson Pollock: No. 1., 1949, Rita and Taft Schreiber Gyűjtemény, The Museum of Contemporary Art, Los Angeles

4. Hantai Simon: Cim nélkül, 1973, Ludwig Múzeum, Budapest